

2026-10-13
Jämställdhetsmyndigheten
info@jamstalldhetsmyndigheten.se
Diarienummer: 26/00251

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till
u.s.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer U2026/01238

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR EN LIKVÄRDIG OCH SPRÅKUTVECKLANDE FÖRSKOLA, SOU 2026:37

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslagen om

- försöksverksamhet med språkstärkande metoder,
- en långsiktig strategi för förskolans kompetensförsörjning,
- inriktningen på reglering av barngruppsstorlekar och personaltäthet,
- krav på personalens kunskaper i svenska,
- utvärdering av den uppsökande verksamheten och utredning av nationell uppföljning av barns närvaro,
- utökad rätt till avgiftsfri allmän förskola för alla barn, samt
- obligatorisk språkbedömning och språkutvecklande stöd.

Jämställdhetsmyndigheten avstyrker förslaget om att finansiera reformerna genom en sänkning av ersättningsnivån i föräldraförsäkringen.

Jämställdhetsmyndigheten bedömer att konsekvensanalysen är otillräcklig ur ett jämställdhetsperspektiv. Förslagen kräver en fördjupad analys när det gäller konsekvenser för personalen i den starkt kvinnodominerade förskolan, för vårdnadshavares arbetsmarknadsdeltagande och ekonomiska villkor samt för flickors och pojkars tillgång till likvärdiga insatser.

Synpunkter enligt utredningens disposition

6.3.2 En statlig strategi för förskolans framtida kompetensförsörjning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att ta fram en långsiktig och hållbar strategi för förskolans kompetensförsörjning.

Strategin bör jämställdhetsintegreras¹ och samordnas med andra relevanta nationella strategier. Det är särskilt viktigt eftersom förskolan är en starkt

¹ Jämställdhetsintegrering är regeringens strategi för att uppnå ett jämställt samhälle. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas med i alla beslut, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som deltar i beslutsfattandet.

kvinnodominerad verksamhet inom välfärden. Regeringens arbetsmiljöstrategi lyfter exempelvis fram en god arbetsmiljö för kvinnor och män som en förutsättning för ett hållbart arbetsliv och en stärkt kompetensförsörjning.² Jämställdhetsmyndigheten har i rapporten *Myndighetssamverkan för framtidens välfärd*³ föreslagit ett sammanhållet, långsiktigt och tvärssektoriellt arbete för välfärdens kompetensförsörjning. Det innebär att styrning och insatser inom politikområden som arbetsmiljö, arbetsvillkor, arbetsmarknad, utbildning och jämställdhet behöver samordnas. En sådan samordning kan öka åtgärdernas effektivitet och minska risken för parallella strukturer.

7.4 och 7.5 Förslag om barngruppsstorlekar och personaltäthet

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslagets inriktning mot mindre barngrupper och högre personaltäthet, utan att ta ställning till de föreslagna gränsvärdena.

Förslagen kan förbättra barns förutsättningar för en likvärdig utbildning av god kvalitet och stärka vårdnadshavares tillit till förskolan. Förskolans kvalitet och organisatoriska förutsättningar har betydelse för kvinnors och mäns möjligheter att förena förvärvsarbete och omsorgsansvar, men sambanden är inte entydiga och kan påverkas av hur vårdnadshavare bedömer barnens vistelsetid och förskolans kvalitet.⁴ Eftersom förskolan är starkt kvinnodominerad bör genomförandet samtidigt följas upp utifrån konsekvenser för personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor samt möjligheterna att rekrytera och behålla personal.

8.9 Förslag om förskolepersonalens språkkunskaper

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att personal som arbetar i förskolan ska ha tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna arbeta utifrån läroplanens mål och ge alla barn en likvärdig utbildning, oavsett bakgrund.

Jämställdhetsmyndigheten anser dock att den fortsatta beredningen bör tydliggöra huvudmännens ansvar. Mot bakgrund av att språkraven kan få särskilda konsekvenser för kvinnor och män i en starkt kvinnodominerad verksamhet, vilket även utredningen uppmärksammar, bör huvudmännens skyldighet att erbjuda kompetensutveckling utformas som ett krav. Det bör analyseras om språkravens utformning ger berörd personal reella förutsättningar att förbättra sina kunskaper i svenska och samtidigt kvarstå i arbete samt om den personal som omfattas av insatserna har likvärdiga förutsättningar för kompetensutveckling. Analysen bör även beakta om konsekvenserna skiljer sig mellan grupper av kvinnor och män beroende på exempelvis språklig bakgrund och arbetsmarknadsanknytning.

² Skr. 2025/26:266 God arbetsmiljö i ett föränderligt arbetsliv – regeringens arbetsmiljöstrategi 2026–2031.

³ Jämställdhetsmyndigheten (2026:5).

⁴ Jämställdhetsmyndigheten (2023:17) Livspusslet som inte går ihop. En uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

12.2 En försöksverksamhet med språkstärkande insatser för vissa barn i förskolan

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om en tvåårig försöksverksamhet med språkstärkande metoder och arbetssätt.

Försöksverksamheten bör utvärderas så att skillnader mellan flickor och pojkar och mellan olika grupper av barn kan analyseras. Jämställdhetsmyndighetens uppföljningar av utbildningsområdet visar könsskillnader i bland annat språkliga resultat och i elevers tillgång till och upplevelse av stöd.⁵ Det motiverar att kön beaktas även i utvärderingen av försöksverksamheten.

12.3–12.3.2 Uppsökande verksamhet och barns närvaro i förskolan

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker att den uppsökande verksamheten och erbjudandet om förskoleplats utvärderas samt att möjligheterna till nationell uppföljning av barns närvaro utreds.

Uppföljningen och utvärderingen bör utformas så att skillnader i närvaro mellan flickor och pojkar kan analyseras.

Vid utvärderingen av den uppsökande verksamheten bör även vårdnadshavarperspektivet beaktas. Information om förskola bör riktas till samtliga vårdnadshavare, och uppföljningen bör, när det är möjligt, synliggöra om kvinnor och män nås i samma utsträckning av de uppsökande insatserna.

Vid utformningen av ett nationellt system för närvarouppföljning behöver integritets- och säkerhetsrisker beaktas, särskilt för barn och vuxna med skyddade personuppgifter.⁶

12.4 och 15.8 Utökad rätt till avgiftsfri allmän förskola för alla barn

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att utöka den allmänna förskolan till 25 avgiftsfria timmar per vecka.

Genom att minska ekonomiska och praktiska hinder för deltagande kan förslaget förbättra flickors och pojkars tillgång till förskolans utbildning.

Utredningen bedömer att reformen kan underlätta för vårdnadshavare att delta i arbetslivet, söka arbete eller delta i utbildning och etableringsinsatser. Jämställdhetsmyndigheten instämmer och bedömer att förslaget kan ha betydelse för ekonomisk jämställdhet samt för kvinnors och mäns möjligheter att förena förvärvsarbete och omsorgsansvar. Förskolan har haft stor betydelse för kvinnors möjligheter att kombinera familjebildning med arbetsmarknadsdeltagande. Jämställdhetsmyndighetens tidigare uppföljning visar samtidigt att kvinnor tar ett

⁵ Jämställdhetsmyndigheten (2026) Resultatrapporten 2026: Ojämn styrning ger ojämna resultat.

⁶ Jämställdhetsmyndigheten (2023:04) Att leva med skyddade personuppgifter – behovet av samhällets långsiktiga stöd. Slutredovisning av uppdraget att höja kunskapen om våldsutsatta kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter.

större ansvar än män för det obetalda hem- och omsorgsarbetet och att detta kan få konsekvenser för kvinnors arbetsmarknadsdeltagande och ekonomi.⁷

Den fortsatta beredningen bör därför tydligare analysera under vilka förutsättningar de förväntade arbetsmarknadseffekterna kan uppstå och vilka grupper av kvinnor och män som berörs. Effekterna på kvinnors och mäns sysselsättning och arbetsmarknadsdeltagande bör följas upp könsuppdelat. När det är relevant bör uppföljningen även synliggöra skillnader utifrån exempelvis familjesituation.

Förskolan är starkt kvinnodominerad. Genomförandet bör därför följas upp utifrån konsekvenser för personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor samt för förskolans kompetensförsörjning.

13.2–13.5 Obligatorisk språkbedömning och språkutvecklande stöd

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att barn med behov av stöd i sin svenska språkutveckling ska identifieras tidigt och erbjudas språkutvecklande stöd.

Förslaget om obligatorisk språkbedömning omfattar endast folkbokförda barn. Den fortsatta beredningen bör därför analysera hur flickor och pojkar med motsvarande behov som har rätt till förskola men inte omfattas av språkbedömningen får likvärdig tillgång till språkutvecklande stöd och till en likvärdig utbildning.⁸ När det är relevant bör kön analyseras tillsammans med exempelvis språklig bakgrund, föräldrars utbildningsnivå, migrationsjuridisk status och socioekonomiska förutsättningar för att undersöka om tillgången till språkbedömning och språkutvecklande stöd skiljer sig mellan grupper.

Uppföljning och utvärdering bör också möjliggöra analyser av om tillgången till språkbedömning och språkutvecklande stöd är likvärdig mellan flickor och pojkar i olika delar av landet.

15.10.2 Förslag på finansiering

Jämställdhetsmyndigheten avstyrker den del av finansieringsförslaget som innebär en sänkning av ersättningsnivån i föräldraförsäkringen.

Jämställdhetsmyndigheten kan inte se att utredningen har analyserat vilka konsekvenser som finansieringsförslaget har för jämställdheten, och vill därför bidra med några perspektiv till den fortsatta beredningen, i synnerhet vad gäller en sänkning av ersättningsnivån i föräldraförsäkringen.

Föräldraförsäkringen har stor betydelse för kvinnors och mäns möjligheter att förena familjeliv och arbetsliv. Förslaget kan få konsekvenser för måluppfyllelsen av den ekonomiska familjepolitiken som ska bidra till en god ekonomisk

⁷ Jämställdhetsmyndigheten (2023:17) Livspusslet som inte går ihop. En uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

⁸ Skolverket anger att vissa barn som inte är folkbokförda i Sverige ändå kan ha rätt till förskola. Det gäller bland annat asylsökande barn, barn som har ansökt om eller fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som inte uppfyller kraven för att bli folkbokförda i Sverige samt barn som har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen till följd av EU-rätten, EES-avtalet eller avtalet mellan EU och Schweiz om fri rörlighet för personer.

levnadsstandard för alla barnfamiljer, minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn samt bidra till ett jämställt föräldraskap. Kön är den mest avgörande förklaringsvariabeln för hur föräldrapenningdagarna fördelas mellan föräldrarna, även om uttaget också varierar med exempelvis utbildningsnivå, födelseland och inkomst. Kvinnor tog ut 69 procent och män 31 procent av föräldrapenningdagarna 2025.⁹ Därtill får män en högre ersättningsnivå på grund av att de har högre arbetsinkomster än kvinnor men även på grund av att kvinnor tar ut föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå i betydligt större utsträckning än män, vilket ger kvinnor en lägre dagersättning.¹⁰

Mot bakgrund av den kunskap som finns om föräldraförsäkringen behöver konsekvenserna av den föreslagna förändringen för fördelningen av föräldrapenninguttaget mellan kvinnor och män utredas och beaktas i den fortsatta beredningen.¹¹ Jämställdhetsmyndigheten bedömer att jämställdhetsbudgetering¹² bör tillämpas. Analysen bör även omfatta konsekvenser för grupper av kvinnor och män med olika ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga förutsättningar, exempelvis ensamstående kvinnor med barn, och utrikes födda kvinnor med svag arbetsmarknadsanknytning.¹³

Övergripande synpunkter på konsekvensanalysen

Jämställdhetsmyndigheten bedömer att utredningens samlade jämställdhetsanalys behöver fördjupas, dels vad gäller konsekvenser för en likvärdig utbildning och jämställda arbetsvillkor, dels för fördelningseffekter och finansiering. Analysen behöver mer systematiskt redovisa vilka förutsättningar som krävs i relation till de jämställdhetspolitiska delmålen för att de förväntade effekterna ska uppnås.

Jämställdhetsmyndigheten har återkommande påpekat brister i statliga utredningars jämställdhetsanalyser och bedömer att kravet på sådana analyser bör återinföras och stärkas.¹⁴ Jämställdhetsmyndigheten välkomnar därför förslagen i SOU 2026:41 om ett förordningsstyrt krav på att konsekvenser för jämställdheten ska beskrivas och analyseras samt om ett uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att vägleda relevanta kommittéer och särskilda utredare i detta arbete.¹⁵

⁹ Försäkringskassan Socialförsäkringen i siffror 2026.

¹⁰ Ibid; Socialförsäkringsrapport (2024:2) Vågar mot en mer jämställd föräldraledighet Möjliga regeländringar för en mer jämställd fördelning av föräldraledigheten.

¹¹ Jmf SOU 2026:41 Jämställdhet i en föränderlig tid – nuläge och vägar framåt del 1; Försäkringskassan Socialförsäkringen i siffror 2026.

¹² Jämställdhetsbudgetering kan beskrivas som jämställdhetsintegrering tillämpat på budgeteringen. Det innebär att resursfördelningen och dess konsekvenser analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv och att inkomster och utgifter vid behov justeras för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. I analyserna behöver hänsyn tas till att det finns stora skillnader i livsvillkor inom dessa grupper.

¹³ Statens offentliga utredningar (2026:41) Jämställdhet i en föränderlig tid – nuläge och vägar framåt, del 1.

¹⁴ Jämställdhetsmyndigheten (2026:7) Resultatrapporten 2026 Ojämn styrning ger ojämna resultat.

¹⁵ Statens offentliga utredningar (2026:41) Jämställdhet i en föränderlig tid – nuläge och vägar framåt, del 1.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lise Tamm
Generaldirektör

Malin Svensson
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har interim avdelningschef Ylva Mannervik, enhetschef Line Säll och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit, samt utredare Boel Kristiansson, Malin Allert och Sara Andersson.